

Les monedes i xapes catalanes de necessitat, II. Les monedes d'Olot

ANTONI TURRÓ I MARTÍNEZ

L'Ajuntament d'Olot, capital comarcal de la Garrotxa, que comptava a l'època amb 12.543 habitants, com la gran majoria dels municipis catalans durant la guerra del 1936/1939, feu front a les dificultats dels canvis degut a la desaparició de la moneda divisionària en argent, creant, pels acords dels dies 1 de març i 23 de juny del 1937, dues emissions de paper moneda amb bitllets d'1 pesseta i 50 cèntims.

Mesos després la situació dels canvis s'agreuà degut a la completa desaparició de la menuda moneda de coure o xavalla i la Comissió Permanent del Govern Municipal decidí, en sessió del dia 8 de setembre del 1937 fer una emissió de moneda metàl·lica per a reemplaçar els petits valors desapareguts. Aquest acord fou confirmat i ratificat pel Ple de l'Ajuntament reunit el dia 24 de setembre, acordant-se emetre 25.000 monedes de 15 cèntims i 25.000 altres monedes de 10 cèntims o sigui per un import total de 6.250 pessetes.

En garantia d'aquestes monedes s'ingressà en dipòsit aquest import en bitllets de la Generalitat de Catalunya i del Banc d'Espanya al compte obert a l'efecte a la sucursal local de la Caixa d'Estalvis de la Generalitat.

El Consell Municipal encarregà el dibuix d'aquestes monedes a l'artista olotí Josep Maria Dou i Camps que ocupava llavors el càrrec d'oficial segon a l'oficina d'Obres de l'Ajuntament i que ja era l'autor de molts dels dibuixos oficials de l'Alcaldia com eren els segells municipals, escuts, rètols, etc.

El Sr. Dou feu uns dissenys completament revolucionaris per aquestes monedes, en un estil molt modern i esquematitzat, desterrant els ornaments tradicionals i clàssics.

A l'envers d'aquestes monedes, comú als dos valors, s'hi veu l'escut heràldic de la vila en el que hi figuren les quatre barres catalanes a l'esquerra i una ala a la dreta, dins d'una ornamentació rodona de ratlletes formant petits

quadrets, amb la llegenda circular «AJUNTAMENT D'OLOT».

En el revers de la peça de 15 cèntims que amida 30 mm. de diàmetre, s'hi pot veure el dibuix estilitzat d'una fàbrica amb les xemeneies fumejant, simbolitzant la industrialització olotina, amb un text circular on s'hi llegeix la data d'emissió «24-IX-1937» i el valor de canvi «15 CÈNTIMS». Al revers de la moneda de 10 cèntims d'un diàmetre de 24 mm. hi figura una allegoria al comerç amb el casc alat i el caduceu del déu Mercuri amb, al peu, la data d'emissió ja indicada i horitzontalment, al mig, el seu valor nominal «10 cts».

Preferim, per molt més clar i ampliat, reproduir els dibuixos que, per aquestes monedes, feu el Sr. Dot i que extraiem de la revista «La Comarca d'Olot» any 1980, que no les fotografies de les monedes originals. Cal però fer remarcar que en l'encuny aquests dissenys foren lleugerament modificats ja que no hi figura la signatura de l'autor i que en la fàbrica reproduïda en les peces de 15 cèntims sols hi han 7 finestres enlloc de les 16 del dibuix a més del fum que hi està representat per tres fines línies enlloc d'una gruixuda i dues de fines com en el dibuix.

Revers

Anvers comú als dos
valors

Revers

Aquesta emissió de moneda metàl·lica olotina és de les més accidentades i complicades de totes les monedes de guerra que s'encunyaren a Catalunya.

Segons contracte passat el dia 28 d'octubre del 1937 l'encunyació d'aquestes monedes s'encarregà a la Ferreteria Vilasaca i Bassa de Barcelona que tenia la direcció i oficines a la plaça de Sant Agustí, pel preu de 5 pessetes el centenar de peces de 15 cèntims i de 3 pessetes el cent per les monedes de 10 cèntims, més 195 pessetes de cada encuny o sigui per un cost total de 2.780 pessetes. Si comparem aquest cost amb l'import total nominal de l'emissió veurem que aquesta despesa és veritablement ruïnosa i que no sortia gens a compte el «lux» de pretendre emetre moneda metàl·lica.

Aquestes monedes es gravaren sobre uns discos de ferro brut molt dur i aquí començaren els problemes. Els encunys resultaren massa tous i s'aixafaven sobre uns cospells de ferro verge, fet que comportà que en moltes monedes la gravació pràcticament no es veia.

Cal tenir en compte que els metalls tous que haurien permès de fer un aliatge eren intervinguts per les indústries de guerra i no hi hagué cap més remei que treballar directament amb ferro sortit de la mina, molt duríssim.

Tot això obligà a reforjar i retrempar moltes vegades els encunys i si bé en les monedes de 10 cèntims de petit diàmetre es resolgué més o menys bé aquesta dificultat arribant-se a encunyar la gairebé totalitat de la quantitat prevista, en les monedes de 15 cèntims d'un diàmetre força gran (30 mm.) les dificultats creixeren i al volguer donar a l'encuny el tremp necessari per a la naturalesa de la matèria prima, fou retrempat massa dur i es trencà diverses vegades. Davant aquests continuats fracassos el proveïdor dessistí de continuar l'emissió quedant reduït el tiratge d'aquest valor, després de separar les francament dolentes, a unes 100 peces solament.

Les monedes encunyades, embalades en sacs terrers, s'hagueren de triar una a una per a separar les que més o menys estaven en condicions de circular de les francament dolentes, triatge que efectuà el mateix Sr. Josep M.ª Dou segons declarà en un interview que li feu l'any 1980 la revista olotina «La Comarca d'Olot».

Amb el que hem dit queda prou explícit el motiu pel qual aquestes monedes són avui tan difícils de trobar, especialment les de 15 cèntims i demostra abastament el cúmul de dificultats que envoltaren la seva encunyació que no són res més que la demostració de les penalitats que la guerra ens aportà i que calgué solucionar, com fos, sobre la marxa.

Aquestes monedes foren retirades definitivament de la circulació el dia 25 d'agost del 1938 segons acordà el Consell Municipal olotí en la seva reunió del dia 13 de juliol del 1938, acabant-se així la història d'aquestes interessants monedes catalanes del temps de la guerra civil.